

Facebook – en arena for læring?

Vi lever i et samfunn der den digitale utviklingen har et høyt tempo som påvirker alle deler av hverdagen vår. I likhet med samfunnet generelt, har den digitale utviklingen satt sine spor i skoleverket. Det har vært store endringer i den norske skolen de siste årene, ikke minst ved at IKT og digitale ferdigheter har kommet inn som en av de fem grunnleggende ferdighetene gjennom *Kunnskapsløftet* (2006). De grunnleggende ferdighetene defineres i *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter* (Utdanningsdirektoratet, 2012), og digitale ferdigheter beskrives som å kunne bruke digitale verktøy på en hensiktsmessig og forsvarlig måte, og i tillegg utvikle digital dømmekraft. De unges private mediebruk bør kombineres med, og øke verdien av, de digitale ferdigheter som beskrives i læreplan og rammeverk. *Hvordan kan for eksempel Facebook brukes mellom undervisningsøktene som læringsaktivitet hos elevene?*

Nettsamfunnet Facebook ble opprettet i 2004 som en intern sosial plattform for universitetsstudenter i USA. Den interne bruken ble raskt utvidet, og i 2006 ble Facebook åpnet for alle, noe som raskt resulterte i «allemannseie» i mange land (Wikipedia, 2015). En av grunnene til at Facebook har hatt en slik enorm vekst, er den effektive infrastrukturen for sosial samhandling på flere plan (Krokan, 2012). Ulike funksjonaliteter i Facebook er tilpasset flere bruksområder: oppretting av personlig profil, tilgang til nyhetsstrøm bl.a. via *Veggen*, informasjon gjennom en side, kontakt i en lukket gruppe m.m. Det er kun lov til å opprette én profil, men mulighetene vi får gjennom å opprette/delta i flere grupper og på flere sider, gjør likevel Facebook svært fleksibelt til sitt bruk både i hverdagen, jobbsammenheng og i skoleverket. Det er viktig å påpeke at Facebook har 13 års aldersgrense.

Motiverende læringstrykk

I følge en avisartikkel skrevet av Mette Estep (NTB), gir ikke økt tilgang til datateknologi i klasserom/hjem automatisk gode læreprosesser hos elever. I følge Estep mener OECD at norsk skole ikke nyttiggjør teknologien godt nok, og at «*Teknologi fra det 21. århundret er lagt inn i pedagogisk praksis fra det 20. århundret*» (Estep 2015, s. 45). En måte å knekke denne teknologiske koden for læreren, er å dra elevenes digitale hverdagsbruk inn i undervisningen, f.eks. ved å bruke Facebook mellom de tradisjonelle undervisningsøktene. Det er viktig å kunne møte elevene på deres digitale plattformer innenfor en riktig og god ramme, slik at teknologien hjelper til å skape et motiverende og læringsfremmende miljø.

Facebook er på den ene siden et egnet sted for raske og viktige beskjeder. Det er lett å se hvem som har lest beskjeden, og stort sett kommer også beskjeden raskt fram. Elever er vant til å være online nesten døgnet rundt, på godt og vondt, så hvorfor ikke utnytte det gode i dette? På den andre siden kan Facebook brukes til så mye mer enn en kanal for å gi praktiske eller faglige beskjeder: Legg ut et faglig spørsmål og la elevene konkurrere om å finne svaret raskest. Legg ut et faglig spørsmål som kan ha flere svaralternativer, og la diskusjonen gå blant elevene. Legg ut bilde/video/tekst som en appetittvekker fram mot neste undervisning, gjerne med mulighet for undring eller refleksjon over et tema. Her er det bare fantasien som setter grenser, og ofte er det ikke så mye som skal til for å sette

elevenes tanker i sving, og skape et motiverende læringstrykk. Så for å gjenta Estep – dagens teknologi må brukes inn i pedagogisk praksis fra samme århundret.

Sterke og svake bånd

Sosiologen Mark Granovetter publiserte artikkelen *The Strength of Weak Ties* i 1973. Sterke bånd beskrives som bånd vi har til mennesker som står oss nær, mens svake bånd beskrives som relasjoner vi har til bekjente. Over 40 år etter Granovetters artikkel, ser vi hvordan de svake båndene styrkes gjennom sosiale medier som Facebook. Vi får større innblikk i bekjentes sosiale profil, faglige bakgrunn og ulike nettverk. Utnytt elevenes egen fortykning av de svake båndene også inn i skolen. Vi vet at et robust og allsidig nettverk er mye verdt i yrkeslivet. Dette bør vi utnytte i skolen ved at elevene selv øker sitt personlige nettverk, men også blir bevisst på nytten av å ha personer med ulik kompetanse i nettverket.

I dagens spesialiserte samfunn er det å ha kunnskap om hvor man kan finne kunnskap, kanskje enda viktigere enn spesifikk kunnskap i seg selv. Elevene kan bevisstgjøres på dette ved å knytte forbindelser gjennom Facebook. La dem kartlegge sitt eget nettverk ved å kategorisere Facebook-venner etter ulike viktige kategorier som f.eks. faglig kompetanse eller interesser. Mellom undervisningsøkter kan elevene få i oppdrag å finne ut hvilke personer i Facebook-nettverket sitt, de kan bruke for å skaffe seg informasjon om temaet i neste undervisning. Har de ingen slike personer i nettverket, kan de søke på grupper/sider innen temaet, for deretter å ha mulighet til å øke sitt nettverk på denne måten. Denne øvelsen hjelper elevene til å se viktigheten av å vite hvor man skal søke kunnskap, mer enn kunnskap i seg selv. I tillegg bevisstgjøres også det som medieiviter Ida Aalen kaller for *personlig merkevarebygging* (Aalen, 2015). Hvordan ønsker elevene selv å profilere seg selv gjennom Facebook? La dem vurdere kritisk sin egen og andres profil, for deretter å vurdere hvorfor andre Facebook-brukere vil ha nettopp dem inn i sitt nettverk.

Deling av kilder og informasjon

Dagens digitale samfunn har enorme, og til tider uoversiktlige, informasjonsmengder. Sosiale medier kan gi elever og lærere gode muligheter til å hjelpe hverandre å få oversikt over gode kilder og informasjon, også utenfor en lærebok. Professor John Hattie ved *University of Melbourne* er særlig kjent for sin forskning på hva som har størst effekt i elevens læring. I en lang liste med tiltak er han klar i sin tale, og påpeker blant annet at elevene må være hverandres lærere, og de kan lære av hverandre på digitale plattformer slik de faktisk gjør utenfor skolen (Krokan, 2012). Dropp læreboka i visse temaer, og la heller elevene dele informasjon og kilder med hverandre f.eks. via Facebook. La dem forklare temaet med egne ord, og la dem nyte godt av den doble effekten – både faglig læring og kritisk bruk av kilder og informasjon. Gjøres dette mellom undervisningsøktene, kan timene heller være kontaktflater der innhold og kilder diskuteres og kritiseres. Grip heller ikke inn i elevens faglige problemer presentert på Facebook, i hvert fall ikke før andre elever har fått mulighet til å komme med løsningsforslag. Det ligger mye læring i å veilede hverandre og rette opp hverandres feil. La elevene dele sin kunnskap med hverandre, og grip kun inn der det blir nødvendig. Slike diskusjons-tråder fra Facebook er ofte gode utgangspunkt for videre diskusjon i den felles undervisningsøkta.

Eleven – et skrivende menneske

«Orda datt ned i hovudet mitt på toget mellom Drammen og Oslo ein tidleg morgon, eg sat saman med fleire ungdommar tastande på kvar sin mobil. Som norsklærer fekk eg stadfesta det eg visste, det finst ingen meir skrivande generasjon enn ungdommane i dag» (Schou, 2011). Slik starter

norsklektor Liv Marie Schou teksten *Det skrivande mennesket* publisert på hennes egen blogg i 2011. Ved første gjennomlesing kan vi nok stille spørsmålstegn ved Schous påstand om dagens ungdom, mye fordi vi påvirkes av tabloidaviser og hverdagsamtaler der vi serveres hvor skadelig databruk er. Det er derfor en befrielse å finne optimistiske forfattere som Schou. Hun ber leseren sin innstendig om ikke å ta skrivegleden fra de multitaskende ungdommene som trengs i fremtiden.

Elever trenger skrivetrening, de trenger å bli trygge på språk og utforming i ulike sjangre. Kanskje er ikke Facebook den mest innlysende kanalen å bruke til tekstoppbygging verken i undervisning eller mellom undervisningsøktene. Men som Schou påpeker som noe av det viktigste: Dagens ungdom skriver, og de skriver faktisk ofte, gjerne oppdateringer på Facebook. La elevene få utnytte potensialet i dette. Det å klare å skrive kort og tilpasset kanal og mottaker, er en god øvelse som kan overføres til andre skriveoppgaver. Språklig sett er også skriving på Facebook ofte oppdragende gjennom det sosiale aspektet. Elevene er klar over at det ikke bare er læreren som leser tekstene, men også medelever og kanskje samfunnet der ute. La derfor elevene skrive faglige tekster på Facebook, eller server dem en påstand der alle må gi et argument tilbake. Her utnyttes det å skrive klart, kort og korrekt, og det er i tillegg et godt utgangspunkt for en gjennomtenkt diskusjon i klasserommet neste gang man møtes.

Elever kan også øke skrivegleden gjennom Facebook ved mer kreativ skrivning. La dem bruke Facebook som et samskrivingsverktøy der de skal starte på en tekst for deretter å utfordre en medelev, gjennom å tagge navn, til å skrive videre på teksten. Ved å la dem få være «*det skrivande mennesket*» på en kjent kanal mellom undervisningsøktene, har fellesskapet mye å bygge videre på i den felles undervisningen.

Avslutningsvis...

... – Facebook *kan* brukes mellom undervisningsøktene som læringsaktivitet hos den unge elev, men det kreves både digital kunnskap, kreativitet og pågangsmot hos læreren. Vi vet at motivasjon og engasjement skaper grobunn for læring, og det er disse gode situasjonene vi ønsker oss inn i skolehverdagen, og i arbeid mellom undervisningen. Det må skapes i skjæringspunktet mellom den digitalt innfødte elev, og læreren som digital immigrant. IKT er en del av både samfunnet, hverdagen og skolen, og som lærere må vi tilegne oss kunnskaper om IKT både fra vårt eget ståsted som digital immigrant, men også lære å bruke kunnskap hentet fra den digitalt innfødtes ståsted. Vi må tørre å stupe ut i elevenes digitale arenaer, selv om det kan føre til følelse av midlertidig tap av kontroll.

Lærere trenger å øke sin IKT-kompetanse, også for å forstå hvordan eleven oppfatter og bruker digitale verktøy. Jeg mener vi må tåle, og dra nytte av, at vi som lærere ikke er den som har mest kunnskap og ferdigheter i visse deler av dette temaet. Økt kompetanse vil føre til økt trygghet hos læreren, og økt kompetanse hjelper læreren å lede elevene fram til digital dømmekraft og digital dannelse. Hvis ikke vi tør å bruke de unges digitale arenaer inn i skolens gode pedagogiske rammer, tror jeg vi går glipp av mye viktig motivasjon og engasjement.

Bruk av Facebook, selvfølgelig i kombinasjon med andre læringsformer, vil på den ene siden være en viktig læringsarena for eleven mellom undervisningsøktene, både når det gjelder faglig kunnskap, men også det å bli en kritisk bruker. På den andre siden vil det hjelpe til å skape engasjement inn i undervisningen ved å motivere elevene til selv å skape seg meninger og tanker om et emne på

forhånd. Facebook kan være et læringsfremmende og pedagogisk verktøy, og ikke minst en fin kilde til variasjon i arbeidsmetodene.

Kilder

Aalen, Ida (2015). *Sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget AS.

Breivik, June M. (2015). *Læring i en digital tid*. Bergen: Fagbokforlaget AS.

Estep, Mette, NTB (16.09.15). Ikke flinkere av økt databruk. *Varden*, s. 45.

Granovetter, Mark (1973). *The Strength of Weak Ties*. John Hopkins University: University of Chicago Press.

Krokan, Arne (2012). *Smart læring – Hvordan ikt og sosiale medier endrer læring*. Bergen: Fagbokforlaget AS.

Schou, Liv M. (2011). *Det skrivande mennesket*. Hentet fra:
<http://livmarieschou.blogspot.no/2011/03/det-skrivande-mennesket.html>

Utdanningsdirektoratet (2012). *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.

Wikipedia (2015). *Facebook*. Hentet 14.09.15, fra www.no.wikipedia.org/wiki/Facebook